

JAMA KONASNICA NA DRAŽGOŠKI GORI

Osnovni podatki

Konasnica
Številka katastra jam: 1241
Dolžina: 1370 m
Višinska razlika: 91 m
Nadmorska višina vhoda: 1035 m

Nekaj je treba storiti, mi je odmevalo po glavi, ko sem par let nazaj ugotovil, da eden od ferajnovih uspehov sploh še ni dokumentiran. Govorim o Konasnici, jami pri Dražgošah, kjer smo leta 2011 po nekaj kopaških akcijah prišli v kilometer dolgo in pretežno vodoravno jamo, okrašeno z mnogimi kapniki in drugimi geološkimi zanimivostmi. Jamo smo sicer izmerili, vendar se načrt ni hotel sam narisati. Zdelo se mi je, da bo najhitreje, če jamo s pomočjo novih tehnologij ponovno izmerimo in skiciramo ter narišemo načrt. Malo usklajevanja, sestavljanja ekip, delanja tabel planov in že smo uspeli sestaviti tri merilne, eno fotografsko in eno biološko ekipo, ki so 23. novembra 2021 ponovno izmerile jamo in izvajale dodatne aktivnosti. Izmerili smo večino jame, vendar je nekaj delov ostalo neizmerjenih in zato rezultati še niso bili objavljeni v Glasu podzemlja leta 2022, češ saj bomo dokončali merjenja v letu 2022. Vendar sta zgolj pogumna Člana šele januarja 2023 šla izmeriti nekatere nedokončane dele, nekaj pa še vedno ostaja za prihodnost. Pa vendar je bolje, da kljub odprtim vprašanjem jamo le opišemo, da se o njej podučijo tudi najširše občinstvo.

Zgodovina raziskav

Jama je bila domačinom gotovo znana od nekdanj, vendar v folklornih pripovedih v Selški dolini ni pustila prav nikakršnega odmeva. To me je presenetilo, saj so že stari deli Konasnice precej mogočnejši od bedne jamice Votla peč (katastrska številka jame 4424), ki pa jo ljudsko izročilo omenja vsaj sedemkrat (Mohorič Bonča in sod. 2017); toda ta jama leži tik ob zelo prometni cesti. V zelo odmaknjeni Konasnici pa nekateri podpisi pričajo, da so jamo obiskovali vsaj 1920. in 1922. leta, vendar teh podpisov nismo sistematično preučili in morda se skriva še kakšen starejši napis.

V društvenem katastru jam pa najdemo sledeče gradivo:

23. 11. 1939 Sreetskemu načelstvu v Škofji Loki; Občina Selca poroča: [...] na parcelni številki 153/34 [...] lastnik Šobar Alojz,

Dražgoše št. 28 [...] Jama leži v vodoravni legi [...] težko dostopna [...] vhod v širini 6 m, višine 1,8 m, globine 18 m, v notranjosti se razširi [...] (t. i. Podpacova dediščina)

1950–1960 Inštitut za raziskovanje krasa ZRC SAZU na podlagi opisa iz Podpacove dediščine določi katastrsko številko jame 1241, a pri tem zagreši napako in zapis »50 minut od vasi« spremeni v »50 m od vasi«, kar pomeni, da se jame na podlagi koordinat ni dalo najti.

22. 3. 1955 Anica Arnol (Železniki št. 10) pošlje društvu dopisnico: »Za jamarje. [...] Matevž Mohorčič – vulgo Bravč [...] kot pastir hodil po Dražgoški gori [...] jama Konačnica ima kapnike [...] po novi poti na Jelovico [...] ve za dve dvorani in menda odprtina še naprej [...] če gre komu za pristne »male kruhke« lahko naroči pri meni.«

Stare dele jame do podora so 18. septembra 1976 izmerili J. Broder, F. Habe in L. Jelenc in narisali načrt. Po ustnem izročilu, ki so ga domačini zaupali Gregorju Pintarju in Marjanu Baričiču, pa sta v začetku 90. let 20. stoletja Jože Radovan Dolenc (Železniki) in Peter Veber kopala v podoru. Tega so dokončno prekopali avgusta 1998 Matija in Ida Hiršfenfelder ter Robert Šuštar (Škofja Loka) ter prišli v *Podorno dvorano*. V letih 1990, 1997, 1999–2001 in 2003 so potekale intenzivne hroščeslovne raziskave Bojana Koflerja, ki je tudi izrisal *Podorno dvorano* (Kofler 2002, 2007). Med leti 2010 in 2012 sta bila motor raziskav Gregor Pintar in Marjan Baričič, ko smo se, kot že omenjeno, člani Društva za raziskovanje jam Ljubljana in Društva za raziskovanje podzemlja Škofja Loka prebili v *Nove dele* jame. Te raziskave je povzela Borko (2016) in kratko opisala jamo, kasneje pa je Presetnik (2021) podal še pregled raziskovalnih in naravovarstvenih akcij v jami Konasnica v letih 2010–2012 (brez zmenkov, turističnih ogledov in podobnih obiskov). Med letoma 2021 in 2023 je sledila že omenjena ponovna izmera jame. Jama je narisal Jure Bevc in z veseljem ugotovil, da je bila tudi prva izmera jame zelo spodobna.

Ime jame

Žal mi ni uspelo ugotoviti možnega etimološkega izvora imena Konasnice. Oblika imena Konačnica kar sama vsiljuje domnevo o povezavi s »koncem«,

vendar je to lahko seveda čisto naključno. Morda bi se veljalo o možnem izvoru pogovoriti z domačini.

Dostop

V Dražgošah se mimo znanega muzeja in lokala Brunarica ter mimo cerkve napotimo po edini cesti proti SZ, se pravi proti Rovtarici. Od zadnjih hiš je treba po dobri gozdni cesti še približno tri kilometre, do vlake, ki se priključi z desne. Po serpentinasti vlaki se peš precej vzpne in na sredi zadnjega ravnega dela krenemo po pobočju desno navzgor, po slabo opazni stečini. Ta vodi po strmem gozdnem pobočju, poraslem s pretežno bukovim gozdom. Ko pridemo do malega skalnega grebena, smo že skoraj zmagali, saj se tam prav lahko vzpenja. Blizu sten Dražgoške gore se usmerimo preko plitvega žleba na levo in se po ovinku ali dveh navzgor pojavimo pred jamskim vodom. Ta je kljub temu, da je širok šest in visok dva metra, viden le iz neposredne bližine.

Potrebna oprema in varstveno svarilo

Stari in večina *Novih delov* jame niso zahtevni, še posebno ne v primerjavi z vzponom do jame. V *Novih delih* na več mestih za spust v kratka brezenca potrebujemo vrv.

Trenutno jama ni onesnažena. V *Novih delih* so po tleh položeni označevalni trakci, ki smo jih položili že na prvi akciji po preboju. Teh nismo položili kar tako, saj vsaka stopinja izven označb poškoduje lepoto jame. Žal smo poškodbe že zaznali v jami in se jih vidi predvsem v *Belih delih*. Na spletu se da najti genialce, ki sicer opozarjajo, da je treba hoditi znotraj označb, vendar se sami slikajo izven njih in to na najbolj občutljivih sigastih tvorbah.

Da bi vsaj delno imeli nadzor nad obiskovalci, smo Agencijo RS za okolje prosili za dovoljenje za zaprtje jame na mestu *Preboj*. Dovoljenje smo dobili in po njem DZRJL do izvedbe postopka izbire skrbnika tudi opravlja naloge skrbnika jame Konasnica. Dve kopiji ključa sta pri Brunarici, ena kopija pa je pri Zavodu RS za varstvo narave OE Kranj. Z obema doseđanjima najemnikoma Brunarice smo tudi odlično sodelovali pri vodenju vpisne knjige.

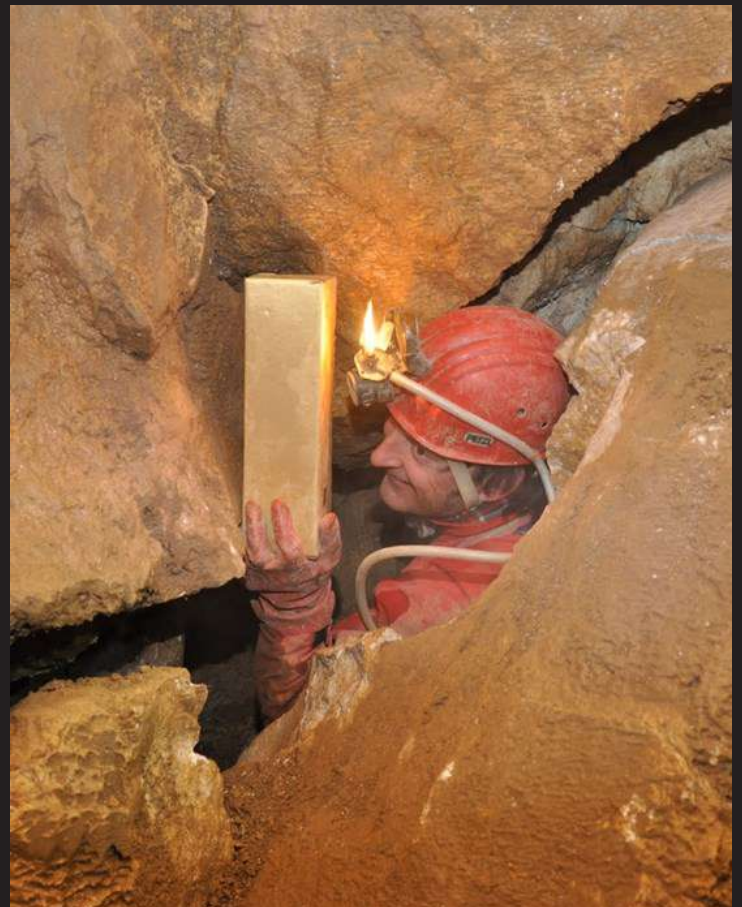

Eden od dolov. Foto: Matija Perne

Pred ožino oz. pri Giljotini. Foto: Primož Presetnik

Preboj! Andrej nosi šampanjec. Foto: Matic Di Batista

Opis jame

Ta del bi moral napisati kakšen geograf ali geolog, saj bi gotovo znal uporabiti primernejše izraze za opis jame. Za začetek lahko le omenim, da območje Konasnice spada k t. i. zgornji triadi in liadi (T3, J), ki tvori debeloskladovite svetlo sive apnence (Grad in Ferjančič 1976), stare menda od 225 do 212 milijonov let (Kofler 2007).

A) Stari deli

Vhodni del je podobnih dimenzij kot vhod, le strop je malo višji. Jamski rov, skorajda tunel, je brez stranskih odsekov ali višjih dimnikov. Približno 30 metrov v jami je še ohranjeno lepo leseno korito, ki je nekoč služilo zbiranju vode. Prvih 130 metrov rov poteka bolj ali manj vodoravno, najprej proti severu, na koncu pa že očitno proti severozahodu. Tu pridemo do podora, po katerem se po izkopani poti dvignemo za približno 15 metrov v manjšo *Podorno dvoranico*. Tu se lahko po podoru vzhajamo še deset višinskih metrov na levo (gledano s strani vhoda, kakor bodo opisane vse ostale točke v jami), vendar se tam vse zaključuje. Vis-à-vis od koder smo prišli v to *Podorno dvoranico* pa gremo po ozkem, izkopanem rovu 15 metrov strmo navzdol, vendar posebna oprema ni potrebna. Tu nas pričakajo mrežasta vrata, pregrnjena z gumijasto ponjavo, katere namen je zmanjševanje prepriha, ki bi se lahko povečal po razširitvi ožine. Omejena vrata so nameščena prav na skali s poetičnimi imenom *Preboj v Dražgošah*, saj se nam je po tem preboju odprl cel kilometer jame.

B) Novi zgornji deli

Od *Preboja* najprej vodi pot po večjih ali manjših skalah in blokkih v po velikosti še dokaj skromnem rovu, kjer pa se mirno stoji pokonci. Kmalu se jama poviša, razširi in močno zasiga. Po kakšnih 70 metrih na desni naletimo na velik stalagmit, ki spominja na nemškega cesarja *Wilhelma* z značilno prusko čelado. Deset metrov zatem se celoten rov pregradi s sigasto prevlečenimi skalami in prehod je možen le na levo skozi *Ožino*, do katere je potrebno malo poplezati in se stlačiti v ozko luknjo (0,5 × 0,8 metra) ter se na drugi strani previdno spustiti na tla. Kmalu prispemo do *I. dola*. *Doli* so v tej jami poimenovani deli, kjer so se tla očitno ugreznila oz. jih je verjetno odplavilo nekam v spodnje dele. *I. dol* tako obhodimo po levi strani. Po mali zožitvi (relativno rečeno seveda, ker je še vedno vse zelo prostorno), pridemo do ogromnega *II. dola*, kjer nas pričaka t. i. *Prva voda*, lah-

ko bi rekli skoraj slap, ki obliva desno steno jame in priteče iz neraziskanega dimnika. Od tod gremo spet malo navzgor, kjer se jama pri *Ponvica*h zoži in je včasih nujno poiskati pravi prehod med vsemi stalagmiti in stalaktiti, da ne bi vsega uničili. Nato se nam na desni odpre *III. dol*, ki ga spet obhodimo po levi, po lepo blatnem pobočju. Če se na sredi *III. dola* preko blatne kopice malo vzhajamo na levo, pridemo v dele jame, ki vodi do *Spodnjih delov*, ki jih bom opisal malo kasneje. Ako nadaljujemo naravnost, po relativni zožitvi pridemo na vrh globokega *IV. dola*, ki pa ga za spremembo obhodimo po desni strani. Navzdol je lepo pobočje, zasigano s krhko sigo, najdemo pa tudi male lužice vode. Proti koncu *IV. dola* se lahko na desni strani preko ene izmed ozkih odprtih med skalami pretlačimo v *Stranski meander*. Tu pridemo nekje na sredino višine meandrastega rova, ki se navzdol zaključuje med podornimi bloki *IV. dola*, navzdol pa še ni bil preiskan. V levem delu *IV. dola* je menda tudi vhod v že napolmitsko *Dvorano Matica*, ki pa so jo videli le prvi raziskovalci. Malo naprej od *Stranskega meandra* sta na naši levi strani dva ogromna bloka, ki se naslanjata eden na drugega in smo ju poimenovali *Padla borca*. Malo za njima nas pot spet vodi na levo stran rova in tam vidimo majhen curek vode, ki najprej napaja *Žrtveniku* podobno kotanjo. Voda se potem scedi v eno od lukenj na tleh *IV. dola*, ki tudi še niso bile dobro pregledane. *Glavni rov* se zaključuje ob zasigani pregradi. Če se povzpnejo nanjo, se lahko po trebuhu splazimo do *Belih delov* jame, ki so oh in sploh dika jame. Previdno se sprehodimo do konca rova, ki se na koncu dvigne in ob sigasti kopi nenadoma ostro zaključuje, saj ga je presekala prelom. Če se v glavnem rovu ne povzpnejo v *Bele dele*, se lahko spustimo v *Zadnja brezna*, kjer pa za obisk potrebujemo vsaj 50 metrov vrvi. Jama se tu razcepi v tri krake. Dva sta strma, eden na dele tudi breznot, malo tudi kaplja, vendar se vse zaključuje v razpokah.

C) Novi spodnji deli

Vanje se podamo iz *III. dola*. Najprej se sprehodimo navzdol po kar širokem liskasto oblikovanem pobočju z nekaj stranskimi rovčki, ki še niso vsi izmerjeni. Spuščamo se navzdol in pridemo do tečene poke, ki se jo da premagati prosto, še bolje pa bi jo bilo opremiti s tri- do štiri-metrsko vrvjo. Skoraj takoj zatem se pojavi ozka, navzdol potekajoča luknja z lepim imenom *Svižev rov*. Da smo prišli preko nje, je bilo potrebno nekaj širitve-

nih del, vendar se je splačalo, saj se za njo jama spet odpre. Lahko se povzpnejo navzgor v sicer raziskane, vendar še ne popolnoma izmerjene dele. Na drugo stran pa se lahko s pomočjo vrvi in kovačije spustimo 15–20 metrov. Tam naletimo na potoček, ki se cedi proti najnižji točki jame. Na nasprotni strani smo se s plezanjem vzhajali približno 25 metrov in prišli v ozek in več deset metrov dolg, zablaten rov z imenom *Ne-grem-več*. Ni čudo, da tudi ta del še ni popolnoma izmerjen.

Jamski sedimenti, zanimive tvorbe in oblike

Sigastih tvorb je po jami prepolno: stalaktiti, stalagmiti, kapniški stebri, zavese, ponvice, zasigane stene in tla različnih barv v *Novih delih* niso nič neobičajnega, kar je seveda v ostrem nasprotju s *Starimi deli*, kjer je sige le za vzorec. Kar pa ni čudno, ker je večina *Starih delov* z izjemo *Podorne dvoranice* pod vplivom zunanje zmrzali. Za omeniti je še, da se od *III.* in predvsem od *IV. dola* do konca *Glavnega rova* pojavljajo krasni in debeli nanosi prodnikov, med njimi katerimi niso redki keratofiri, očitno vulkanskega nastanka. V *Stranskem meandru* in pri *Prvi vodi* se pojavljajo tudi apnenčasti prodniki, ki so očitno mlajšega nastanka. Mnogi (ali pa morda večina) starih prodnikov je že bilo odplavljenih in o nekdanji debelini sedimentov nam pričajo le zasigani prodniki visoko na stenah sedanjega rova. Na dnu več *dolov* najdemo fino blato, ki ga tja odlagajo vode, ki se cedijo s stropa. Podobno blato najdemo tudi v *Spodnjih delih*.

Meteorološka opažanja

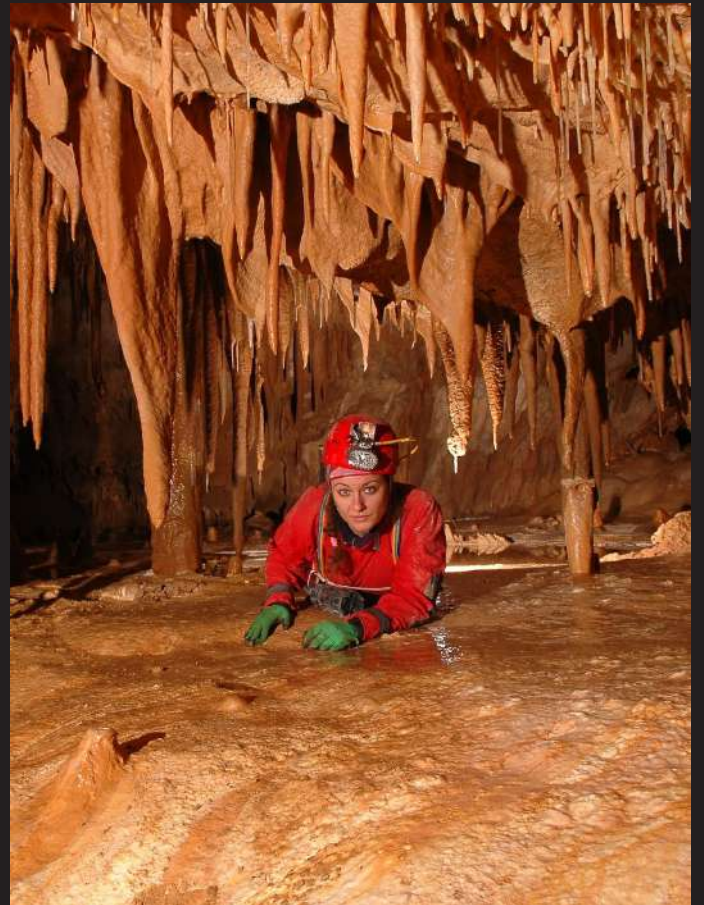
Poleti iz jame veje mrzel zrak, pozimi pa jama zrak sesa. *Stari deli* so zato pozimi pod izrazitim vplivom zunanjih razmer, ledene sveče najdemo tudi do *Podorne dvoranice*. Nekajkrat smo izmerili temperature, npr. 27. februarja 2011: vhod -3,5 °C, *Podorna dvoranica* 1,1 °C, *Preboj* 1,2 °C, *Ožina* 3,6 °C, *Beli deli* (po prehodu) 6,5 °C. Podobno smo dopoldne 6. marca 2011 spet izmerili temperature (vhod 0,1 °C, prehod v *Podorno dvoranico* -0,1 °C, *Podorna dvoranica* 1,0 °C, čisto zgoraj v *Podorni dvoranici* 6,6 °C, *Preboj* 1,1 °C, *Ožina* 3,9 °C, pri *Prvi vodi* 5,2 °C, *Beli deli* 6,4 °C). Tega dne pa smo tudi z ročnim vetromerom (Kestrel) izmerili hitrosti vetra le pri ožinah, čeprav se je skozi večji del jame čutilo premikanje vetra. Pri prehodu v *Podorno dvoranico* smo odčitali 3,5 m/s (2,6–4,0 m/s), pri *Ožini* 3,0–3,2 m/s.

Beli deli. Foto: Matija Perne

Stalaktiti. Foto: Primož Rupnik

Prehod v Bele dele s Petro. Foto: Primož Rupnik

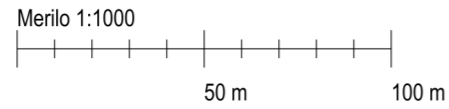
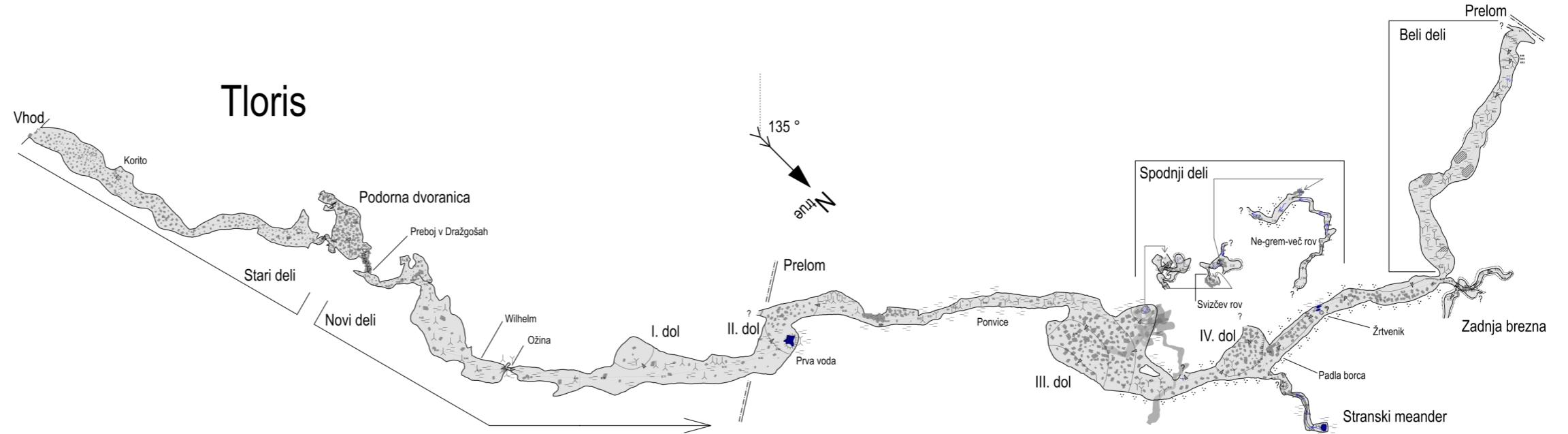
Konasnica

Ime jame: Konasnica
Katastrska številka: 1241

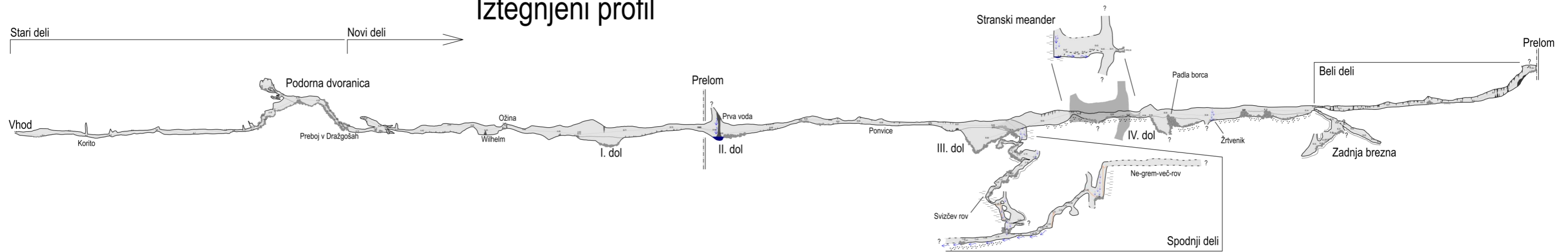
Merili:
 2011: Gregor Pintar, Marjan Baričič, Marina Pintar, Matt Covington, Primož Presetnik, Matija Perne, Matic Di Batista, Tomaž Krajnc, Aleksandra Privšek (vsi DZRJL), Anže Oblak, Walter Zakrajšek, Peter Jeram (vsi DRP Škofja Loka).
 2021: Anže Oblak (DRP Škofja Loka), Matija Perne, Tim Berginc, Špela Borko, Tomaž Miklavčič, Behare Rexhepi, Jure Bevc (vsi DZRJL)

Avtor načrta: Jure Bevc
Datum ekurzije: 13. 11. 2021
Datum načrta: 31. 1. 2022

Dolžina jame: 1246 m
Globina jame: 91 m

Iztegnjeni profil

Biolška opažanja

Biologi na jamo nismo nikoli pozabili. Posebno hroščaslovci so jo navdušeno obiskovali. Tako Dafner (1996) kot Kofler (2002, 2007) navajata sledeče jamske hrošče: *Anophthalmus micklitzii micklitzii*, *Laemostenus schreibersii*, *Bythoxenus subterraneus*, *Orotrechus koflerianus*, *Oryotus micklitzii micklitzii*, *Aphaobius milleri* (ssp. nova?). Slednji je bil opisan kot samostojna vrsta *Aphaobius kaplai* (Bologno in Vailati 2010). Bole (1982) navaja polžke jamničarje *Zospeum spe-laenum schmidti* in *Z. alpestre isselianum*. Slednjega na vrstnem nivoju navaja tudi Slapnik (1991) kot *Z. isselianum*. Dr. Slapnik je kot *Z. isselianum* določil tudi polžje hišice, ko smo jih našli mi pri Prvi vodi. Ob naših pregledih smo v Starih delih našli še običajne vrste vhodnih delov jam: večše jamske pedice (*Triphosa dubitata*) in zobate vrbovčke (*Scoliopteryx libatrix*) ter jamske kobilice (*Troglophilus*). Delić (2012) poroča, da v jami živi tudi kapniška slepa postranica (*Niphargus stygius*). V letu 2021 se je v lužah vzorčilo mikro rakce, vendar rezultati še niso znani. Več časa smo posvetili sesalcem, in to ne samo netopirjem. Slednji niso bili zelo številni, vendar smo med prezimovanjem opazili kar nekaj vrst: male podkovnjake (*Rhinolophus hipposideros*), navadne netopirje (*Myotis myotis*) in posamezne obvodne netopirje (*M. daubentonii*), usnjebrade uhate netopirje (*Plecotus macrobullaris*) in širokouhe netopirje (*Barbastella barbastellus*) ter kosti vejicatih netopirjev (*M. emarginatus*). V mrzlih Starih delih so prevladovali širokouhi netopirji (do pet živali) tam pa smo našli tudi samca obvodnega netopirja in posamezne navadne in usnjebrade uhate netopirje. Mali podkovnjaki so bili pred prebojem v Nove dele zgolj višjih v toplih delih Podorne dvorane, v letih po preboju pa so očitno našli

tudi pot v Nove dele. Skupaj smo jih največ prešteli devet. Tudi navadnih netopirjev v jami ne mrgoli, saj smo jih našli do pet. Ti pa so poznali pot v Nove dele že pred našim prebojem, saj smo posameznike tam opazili že na prvih akcijah po preboju. Eno lepo ohranjeno okostje smo našli tudi sredi Belih delov, torej približno 700 metrov globoko v jami. Zelo natančno smo pregledali tudi tla jame in zato v Starih delih našli kosti snežne voluharice (*Chionomys nivalis*) in nedoločljive rovkice (Soricidae), že v Novih delih pa tudi kosti polhov (*Glis glis*) ter iztrebke kune (*Martes*). Odtise poljških nožic in praske, verjetno kunjih krempljev, smo našli tudi v čisto na koncu Belih delov, kar pomeni, da so ti deli lahko že blizu površja in so bili nekdanj (morda še sedaj) povezani s površjem.

Perspektive raziskav

Niso preveč rožnate. Jasnih nadaljevanj v jami ni, vendar bi se gotovo dalo še izmeriti kakšnih 50 ali 100 metrov in več dodatnih rogov. Tudi pobočje nad jamo je bilo deležno že nekaj rekonstruirajočih akcij, ki pa niso razkrile dodatnih jamskih vhodov. Morda bi se lahko dodatne informacije o živalih in morebiti tudi o arheoloških ostankih našlo s pregledom različnih zbirk, pa tudi med domačini morda še živijo kakšne pripovedke o jami. Kakorkoli, jama je tam, jama je lepa in mogočna ter bo tudi v prihodnosti privabljala takšne in drugačne raziskovalce.

Viri

Bole J., 1982. Živalski svet na dražgoškem ozemlju: Mehkužci. V: Ramovš, A. (ur.), Dražgoše (Vodniki po loškem ozemlju 4), str. 98–103, Muzejsko društvo, Škofja Loka.

Bognolo M. & D. Vailati, 2010. Revision of the genus *Aphaobius* Abeille de Perrin, 1878 (Coleoptera, Cholevidae, Leptodirinae). Scopolia, Ljubljana 68: 1–75.

Borko Š., 2016. Konasnica. Pomembnejše raziskave DZRJL v obdobju 2005–2014. Jubilejna izdaja (2015) ob 10 let Nagrađe Viljema Puticka za najboljši jamarski dosežek. Glas podzemlja, str. 108–109.

Daffner H., 1996. Revision der *Anophthalmus*-Arten und -Rassen mit lang und dicht behaarten Körperoberseite. Mitteilungen der Münchner Entomologischen Gesellschaft, München 86: 33–78.

Delić, T., 2012. Vpliv pledenitev na filogeografsko strukturo slepe postranice *Niphargus stygius*. Diplomsko delo. Oddelek za biologijo Biotehniška fakulteta, Univerza v Ljubljani, Ljubljana. X, 44 str., pril.

Grad K., L. Ferjančič, 1976. Tolmač za list Kranj. Osnovna geološka karta (1 : 100 000). Zvezni geološki zavod, Beograd, 93 str.

Kofler B., 2002. Jama Konasnica in njena podzemeljska favna hroščev. Loški razgledi 49: 27–43.

Kofler B., 2007. Rezultati večletnih raziskav podzemeljske favne hroščev v jami Konasnica. Acta Entomologica Slovenica 15(2): 121–126.

Kofler B., S. Primožič, 2016. Lepotica Konasnica. Železne niti 13: 237–246.

Kovačič S. P., 2011. Sežanski barok na Jelovici. Gorenjski glas 64 (20): 1, 13, 17.

Mohorič K., A. Pintar, M. Stanovnik (ured.), 2017. Kar tresla se je od lepote. Folklorne pripovedi iz Selške doline. Zbirka Glasovi, Inštitut za slovensko narodopisje ZRC SAZU, Ljubljana.

Oblak, P., 1959. Jelovica (poglavja in prirodne geografije). Geografski vestnik 31: 3–18.

Presetnik P., 2021. Konasnica – 10 let po odkritju notranjih delov jame in 10 let obiskov jame. Glas podzemlja, Društvo za raziskovanje jam Ljubljana: 63.

Slapnik R., 1991. Razširjenost *Zospeum alpestre* (Freyer 1855), *Z. isselianum* Pollonera 1886 in *Z. alpestre bolei* ssp. n. (Gastropoda, Carychiidae) in njihova variabilnost v jamah Kamniško-Savinjskih Alp. Razprave Slovenske akademije znanosti in umetnosti, Razred za naravoslovne vede, Ljubljana 32: 3–73. |